

UDK: 312+314:(479.4 Zgornja Gorenjska):"1961-2002"(046)

Prispelo / Received: 11. 03. 2005

Sprejeto / Accepted: 12. 09. 2005

Pregledni znanstveni članek

Scientific review paper

SOCIALNO-DEMOGRAFSKA GIBANJA NA ZGORNJEM GORENJSKEM MED LETOMA 1961 IN 2002

Andreja FERREIRA¹

Izvleček

V članku obravnavamo socialno-demografska gibanja na Zgornjem Gorenjskem (občine: Bled, Bohinj, Jesenice in Kranjska Gora) in jih primerjamo s slovenskim povprečjem. Gibanje števila prebivalcev spremljamo v obdobju od prvega do zadnjega popisa prebivalstva, od leta 1869 do 2002. Podrobnejše demografske analize (starostna, zaposlitvena in izobrazbena sestava prebivalstva, delež dnevni migrantov med zaposlenimi, delež kmečkega prebivalstva) so narejene za obdobje od leta 1961 do 2002. Naravno, selitveno in skupno gibanje prebivalstva pa glede na dostopnost podatkov analiziramo za obdobje od leta 1995 do 2003.

Ključne besede: število prebivalcev, demografska sestava, Zgornja Gorenjska, Slovenija

SOCIAL-DEMOGRAPHIC TRENDS BETWEEN 1961 AND 2002 IN THE UPPER GORENJSKA REGION

Abstract

The paper examines social-demographic trends in the Upper Gorenjska region (communities of Bled, Bohinj, Jesenice and Kranjska Gora) and compares them with the Slovene average. The trends were studied for the period from the first census held in 1869 to the last census implemented in 2002. More detailed demographic analyses (age, employment and education structure, share of daily migrants amongst the employed, share of rural population) were made for the 1961-2002 period, whereas the population's natural, migratory and general trends were analysed for the period from 1995 to 2003.

Key words: *population, number, structure, change, Upper Gorenjska region, Slovenia*

¹ mag. A. F., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO; andreja.ferreira@gozdis.si

**VSEBINA
CONTENTS**

1 UVOD	181
INTRODUCTION	
2 OBMOČJE RAZISKAVE	182
RESEARCH AREA	
3 MATERIAL IN METODE	183
MATERIAL AND METHODS	
4 REZULTATI	187
RESULTS	
5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI	210
6 DISCUSSION AND CONCLUSIONS.....	212
7 VIRI	215
REFERENCES	

1 UVOD

INTRODUCTION

Slovenija se od leta 1997 dalje spopada z negativnim naravnim prirastom, kar pomeni, da število umrlih presega število živorojenih. V 50-ih letih preteklega stoletja je število rojstev v Sloveniji letno presegalo število 30.000, v zadnjih letih pa se je to število preplopolovilo, saj se letno rodi le še dobrih 17.000 otrok. Negativna demografska gibanja so postala izrazita v 90-ih letih prejšnjega stoletja, tako da odtlej ne govorimo več o naravnem prirastu, ampak o upadu prebivalstva. Slovenija se je s tem uvrstila med države z najbolj negativnimi demografskimi gibanji, ki se že in se bodo v prihodnje še bolj izražala na vseh področjih našega življenja.

Stanje je še toliko bolj zaskrbljujoče v nekaterih bolj odročnih območjih Slovenije, med katere štejemo tudi alpski prostor. Tu so manj ugodne življenjske razmere dodatno pripomogle k negativni demografski sliki, ki se kaže predvsem v neugodni starostni strukturi in v negativnem naravnem prirastu prebivalstva. To pa je skupaj z drugimi spremembami na socialno-demografskem področju (odseljevanje mladih, spremembe v zaposlitveni in izobrazbeni sestavi prebivalstva, upadanje deleža kmečkega prebivalstva...) močno vplivalo na celotni razvoj območja, pogosto negativno. Največje spremembe so vidne v pokrajini, kjer je prišlo v zadnjih nekaj desetletjih do intenzivnega zaraščanja kmetijskih površin. Seveda so tudi znotraj alpskega prostora velike razlike med dolinami oz. kotlinami in hribovitim območjem. Najprej in najbolj so bila izpostavljena težje dostopna, višeležeča in strma območja, ki se vidno praznijo, kultivirana pokrajina pa se umika "divjini". V takšnih razmerah pomeni ohranjanje poselitve in tradicionalne kulturne pokrajine težko nalogo. Verjetno pa je šel proces depopulacije in zaraščanja že tako daleč, da korenitejše spremembe niso več mogoče. Nerealno je pričakovati, da se bo v naselja z ostarelim prebivalstvom vrnilo življenje in da se bodo zaraščene kmetijske površine ponovno kultivirale. Zagotovo pa je z ustrežno politiko in iz nje izhajajočimi ukrepi mogoče vsaj delno zaustaviti nadaljevanje negativnih trendov in omiliti posledice.

2 OBMOČJE RAZISKAVE **RESEARCH AREA**

Ker je preučevanje demografskih gibanj zaradi velikega števila podatkov zahtevno in časovno zamudno, smo območje raziskave omejili na štiri občine znotraj alpskega prostora – Kranjsko Goro, Jesenice, Bled in Bohinj – in jih združili pod skupnim imenom Zgornja Gorenjska. Izbrane občine se med sabo v marsičem razlikujejo, še več pa imajo skupnega. Vse štiri občine so zaznamovane z lego v alpskem prostoru in v bližini meje z Avstrijo in Italijo. Skupen jim je velik delež vzpetega sveta z izjemno razgibanim reliefom in skromen obseg dolin. Ostre življenjske razmere so v preteklosti prebivalce prisilile k zelo premišljenemu ravnanju z naravnimi viri in k življenju v soglasju z naravo. Med gospodarskimi dejavnostmi je bilo dolgo časa v ospredju kmetijstvo, čeprav so bile razmere zanj neugodne. Med kmetijskimi panogami se je razvila predvsem živinoreja, pri kateri je treba posebej omeniti planinsko pašništvo, ki je zagotavljalo dodatno krmo in s tem rejo večjega števila živali. Zaradi privlačne pokrajine se je zgodaj začel razvijati tudi turizem, ki je danes eno najpomembnejših dejavnosti v občinah Bled, Bohinj in Kranjska Gora. Izjema je občina Jesenice, kjer je turizem slabo razvit, gonilna sila razvoja je bilo dolgo časa železarstvo, ki pa je s prehodom v kapitalistično gospodarstvo zašlo v težave. Žal je poleg mnogih pozitivnih učinkov terjalo tudi davek v obliki degradiranega okolja, katerega sanacija bo zahtevala kar lep čas.

Vsi opisani dejavniki so imeli odločilen vpliv tudi na demografski razvoj Zgornje Gorenjske. Neugodne naravne razmere so narekovale poselitev v obliki manjših vasi, ki pa so v večji meri zgoščene v dolinah, kjer so tudi vsa večja naselja. Z izjemo nekaj zgostitvenih jeder v dolini je poselitev redka, daleč pod slovenskim povprečjem. V preteklosti je bil demografski razvoj območja pozitiven, med zadnjima popisoma prebivalstva, v obdobju od leta 1991 do 2002, pa je bil prvič zabeležen padec števila prebivalcev. Zgornjo Gorenjsko v zadnjem obdobju zaznamujeta neugodna starostna struktura ter negativno naravno in skupno gibanje prebivalstva.

3 MATERIAL IN METODE **MATERIAL AND METHODS**

Analiza socialno-demografskih gibanj na Zgornjem Gorenjskem je bila izdelana na osnovi podatkov popisov prebivalstva, ki v Sloveniji potekajo od leta 1869, večinoma vsako desetletje. Za celotno obdobje od leta 1869 do 2002 smo prikazali le spremembo števila prebivalcev, bolj podrobne socialno-demografske analize pa smo napravili za dve obdobji: za daljše časovno obdobje, od leta 1961 do 2002, ter za krajše, od leta 1991 do 2002 (obdobje med zadnjima popisoma prebivalstva).

Popisi prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj iz let 1961, 1971, 1981 in 1991 so zaradi podobne metodologije bolj ali manj primerljivi, pri zadnjem popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj leta 2002 (v nadaljevanju popis 2002) pa je prišlo do bistvenih metodoloških sprememb, ki otežijo neposredne primerjave s preteklimi popisi. Do sprememb metodologije popisa 2002 je po navedbah Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) prišlo predvsem zaradi upoštevanja mednarodnih priporočil za popise. Osnovno izhodišče SURS-a za popis 2002 je bilo (Metodološka pojasnila..., 2002), da se na terenu ne zbirajo vsebine, ki se lahko zagotovijo iz različnih administrativnih in statističnih virov. Zato je Urad oblikoval posebno bazo podatkov, imenovano predpopisna baza. V njej so bili združeni podatki iz različnih administrativnih in statističnih virov, ki so bili uporabljeni med zbiranjem in obdelavo podatkov.

Podatki popisa 2002 so bili torej pridobljeni na dva načina:

1. iz administrativnih in statističnih virov,
2. s popisovanjem na terenu.

Ena izmed poglavitnih sprememb je bila (Metodološka pojasnila..., 2002), da se v popisu 2002 kot prebivalci Slovenije niso več upoštevale osebe, ki so imele v Sloveniji stalno ali začasno prebivališče, vendar so že več kot eno leto prebivale v tujini. V podatkih popisov po 2. svetovni vojni (1948–1991) je bilo upoštevano prebivalstvo s stalnim prebivališčem v Sloveniji. Upošteevane so bile osebe, ki so zatrdile, da imajo v naselju popisa stalno prebivališče, ne glede na to, ali so bile ob popisu začasno odsotne. Med začasno odsotne so sodile osebe, ki jih v stalnem prebivališču ni bilo krajši čas, in tudi osebe na delu v tujini ter njihovi družinski člani, ki so z njimi tam živeli, ne glede na trajanje dela

oziroma prebivanja v tujini (t. i. zdomci). Zaradi tega je v zadnjem obdobju marsikje prišlo do navideznega upadanja števila prebivalstva, saj so se leta 1991 zdomci upoštevali, leta 2002 pa ne. Da bi se temu izognili, smo k uradnemu številu prebivalcev leta 2002 prišteli tudi zdomce in s tem zagotovili možnost primerjave s preteklimi popisi. Podatke o številu zdomcev za leto 2002 smo pridobili na SURS-u.

Naslednja sprememba pri popisu 2002 je povezana z varstvom osebnih podatkov. V podatkih je upoštevana zaupnost, zato je pri naseljih z majhnim številom prebivalcev namesto podatka o številu prebivalcev izpisan znak 'z', pri vsotah pa so ti podatki upoštevani (Metodološka pojasnila..., 2002). To onemogoča analize demografskih kazalcev na ravni naselij, zato smo v raziskavi večinoma operirali s podatki na nivoju občin in celotne regije. V maloštevilnih analizah demografskih gibanj na ravni naselij pa smo uporabili podatke Centralnega registra prebivalstva.

Pri analizi podatkov na nivoju naselij je potrebno opozorilo, da se pri naseljih z majhnim številom prebivalcev vsaka sprememba (rojstvo, smrt, priselitev, odselitev) močno zrcali pri skupnem številu prebivalcev. To se izraža v večjih nihanjih in hitrejšem spreminjanju vrednosti, zaradi česar je potrebna velika previdnost pri interpretaciji podatkov. Zelo priporočljivo je, da analiziramo podatke več popisov in si celovito sliko ustvarimo šele na osnovi daljših demografskih trendov, pri katerih posamezni vplivi ne pridejo toliko do izraza. Na nivoju občine, regije in države se s tem problemom ne srečujemo, saj operiramo z večjim številom prebivalcev in so vplivi posameznika na demografska gibanja zanemarljivi.

Zaradi lažje interpretacije in razumevanja rezultatov smo demografske trende na Zgornjem Gorenjskem primerjali s trendi v celotni Sloveniji.

3.1 NARAVNO, SELITVENO IN SKUPNO GIBANJE PREBIVALSTVA **NATURAL, MIGRATION AND TOTAL CHANGE OF POPULATION**

Podatki za obravnavane občine so zaradi teritorialnih sprememb (nastanek novih občin) na voljo šele od leta 1995 dalje, ko je bila iz prej enotne občine Jesenice izločena občina Kranjska Gora, iz občine Radovljica pa občini Bled in Bohinj. Žal niso bili dosegljivi podatki za raven naselij, saj bi bili v tem primeru mogoči sumarni izračuni za občine in s

tem analiza naravnega, selitvenega in skupnega gibanja za daljše časovno obdobje. Tako pa si lahko ogledamo le trende za obdobje 9 let od leta 1995 do leta 2003, iz katerega so najnovejši podatki.

Naravni prirast je razlika med številom živorojenih otrok in številom umrlih na določenem območju v koledarskem letu (Prebivalstvo Slovenije..., 2004). Izračuna se po formuli:

$$NP = N - M$$

NP = naravni prirast
N = število živorojenih
M = število umrlih

Naravni prirast na 1000 prebivalcev pa je razmerje med naravnim prirastom v koledarskem letu in številom prebivalstva sredi istega leta na določenem območju, pomnoženo s 1000 (Prebivalstvo Slovenije..., 2004):

$$np = \frac{NP}{P(30.6.)} \cdot 1000$$

np = naravni prirast na 1000 prebivalcev
NP = naravni prirast
P (30.6.) = število prebivalstva 30. junija

Na gibanje števila prebivalcev, poleg naravnega, vpliva še selitveno gibanje prebivalstva. **Selitveni prirast** je razlika med številom priseljenih in odseljenih na določenem območju v koledarskem letu (Prebivalstvo Slovenije..., 2004):

$$SP = I - E$$

SP = selitveni prirast
I = število priseljenih
E = število odseljenih

Selitveni prirast na 1000 prebivalcev pa je razmerje med selitvenim prirastom v koledarskem letu in številom prebivalstva sredi istega leta na določenem območju, pomnoženo s 1000 (Prebivalstvo Slovenije..., 2004):

$$\text{sp} = \frac{\text{SP}}{\text{P (30.6.)}} \cdot 1000$$

sp = selitveni prirast na 1000 prebivalcev

SP = selitveni prirast

P (30.6.) = število prebivalstva 30. junija

Skupni prirast je seštevek naravnega in selitvenega prirasta na določenem območju v koledarskem letu (Prebivalstvo Slovenije..., 2004):

$$\text{SKP} = \text{NP} + \text{SP}$$

SKP = skupni prirast

NP = naravni prirast

SP = selitveni prirast

Skupni prirast na 1000 prebivalcev pa je razmerje med skupnim prirastom v koledarskem letu in številom prebivalstva sredi istega leta na določenem območju, pomnoženo s 1000 (Prebivalstvo Slovenije..., 2004):

$$\text{skp} = \frac{\text{SKP}}{\text{P (30.6.)}} \cdot 1000$$

skp = skupni prirast na 1000 prebivalcev

SKP = skupni prirast

P (30.6.) = število prebivalstva 30. junija

Za leto 1995 za raven občin ni bilo na voljo podatka o številu prebivalcev, zato smo uporabili podatek o številu državljanov, stanje decembra 1995. Za leto 1996 pa prav tako za nivo občin nismo imeli na voljo podatka o številu prebivalcev za junij, zato smo ga nadomestili s podatkom za december istega leta.

3.2 STAROSTNA SESTAVA PREBIVALSTVA AGE STRUCTURE OF POPULATION

Za prikaz starostne sestave večjih skupin prebivalstva se uporabljajo starostne piramide, za manjše skupine pa je primernejši kazalec indeks staranja. Indeks staranja prikazuje

razmerje med starim (starim 65 let in več) in mladim (starim 0 - 14 let) prebivalstvom, pomnoženo s 100 (Prebivalstvo Slovenije..., 2004):

$$K_s = \frac{P(65+)}{P(0-14)} \rightarrow 100$$

K_s = indeks staranja
 $P(65+)$ = prebivalstvo, staro 65 let in več
 $P(0-14)$ = prebivalstvo, staro od 0 do 14 let

Pri idealnem demografskem razvoju naj bi se indeks staranja gibal okrog 40, v primeru, da je indeks staranja višji od 80, pa lahko pričakujemo zmanjševanje števila prebivalcev (JAKOŠ / KLADNIK / PERKO 1998).

V raziskavi smo poleg indeksa staranja uporabljali še drugi kazalec starostne sestave prebivalstva, to je razmerje med prebivalstvom v temeljnih starostnih skupinah: mladim (do 20 let), zrelim (od 20 do 59 let) in starim (60 let in več). Ločimo 4 tipe starostne sestave (JAKOŠ / KLADNIK / PERKO 1998):

- mlado starostno sestavo, kjer je več kot 35 % mladih in manj kot 8 % starih,
- zrelo starostno sestavo, kjer je manj kot 35 % ljudi mladih in več kot 8 % starih,
- staro starostno sestavo, kjer je manj kot 35 % mladih in več kot 12 % starih, in
- ostarelo starostno sestavo, kjer je manj kot 30 % mladih in več kot 15 % starih prebivalcev.

4 REZULTATI **RESULTS**

4.1 OSNOVNI DEMOGRAFSKI KAZALCI **BASIC DEMOGRAPHIC INDICATORS**

Na preučevanem območju leži 69 naselij, v katerih je po podatkih popisa 2002 živelo 42.988 prebivalcev, v povprečju 632 prebivalcev na naselje. Ta podatek ne kaže realne slike, saj gre za koncentracijo prebivalstva v nekaj zgoščenih jedrih, medtem ko ima na drugi strani kar 27 naselij manj kot 100 prebivalcev (preglednica 1). V največjem naselju,

na Jesenicah, je leta 2002 živel 13.429 ljudi oz 31,2 % vsega prebivalstva preučevanega območja. Če prištejemo še prebivalce Koroške Bele in Slovenskega Javornika, ki sta bila iz naselja Jesenice kot samostojni naselji izločena šele leta 1998, se število povzpne na 17.542 prebivalcev, kar pomeni 40,8 % vsega prebivalstva. Skupaj s še 5 večjimi naselji z več kot 1000 prebivalci (Bled, Bohinjska Bistrica, Hrušica, Mojstrana in Kranjska Gora) imajo omenjena naselja 29.050 prebivalcev oz. 67,6 % vsega prebivalstva na obravnavanem območju. Iz teh podatkov je razvidno, da gre za koncentracijo prebivalstva v majhnem številu zgoščenih jeter na dnu dolin, med katerimi se kot regionalno središče močno razlikujejo Jesenice.

Za Zgornjo Gorenjsko je značilna majhna gostota poselitve, saj na km² ozemlja živi le 50 prebivalcev, medtem ko je slovensko povprečje 97 preb./km². Izjema je občina Jesenice z 285 preb./km², v preostalih treh občinah pa je poselitev zelo redka in se giblje od 16 preb./km² v občini Bohinj do 58 preb./km² v občini Bled.

Preglednica 1: Naselja na Zgornjem Gorenjskem po številu prebivalcev leta 2002 (Popis prebivalstva..., 2002)

Table 1: Settlements in the Upper Gorenjska region per number of inhabitants in 2002 (Census..., 2002)

Število prebivalcev po naseljih / <i>No. of inhabitants per settlements</i>	Število naselij / <i>No. of settlements</i>
10.000 – 19.900	1
5.000 – 9.999	1
2.000 – 4.999	1
1.000 – 1.999	5
500 – 999	10
200 – 499	14
100 – 199	10
0 – 99	27
skupaj	69

Približno polovica naselij leži v višinskem pasu med 400 in 600 metri, na območju Blejskega kota, Bohinja in spodnjega dela Zgornjesavske doline. Nekoliko manjše število naselij najdemo v pasu med 600 in 900 metri, kamor se uvrščajo zgornji deli alpskih dolin in spodnji deli pobočij. Šest naselij se razteza na nadmorski višini, ki presega 900 metrov, med njimi tri na pobočjih Pokljuke (Podjelje, Koprivnik v Bohinju in Gorjuše) in

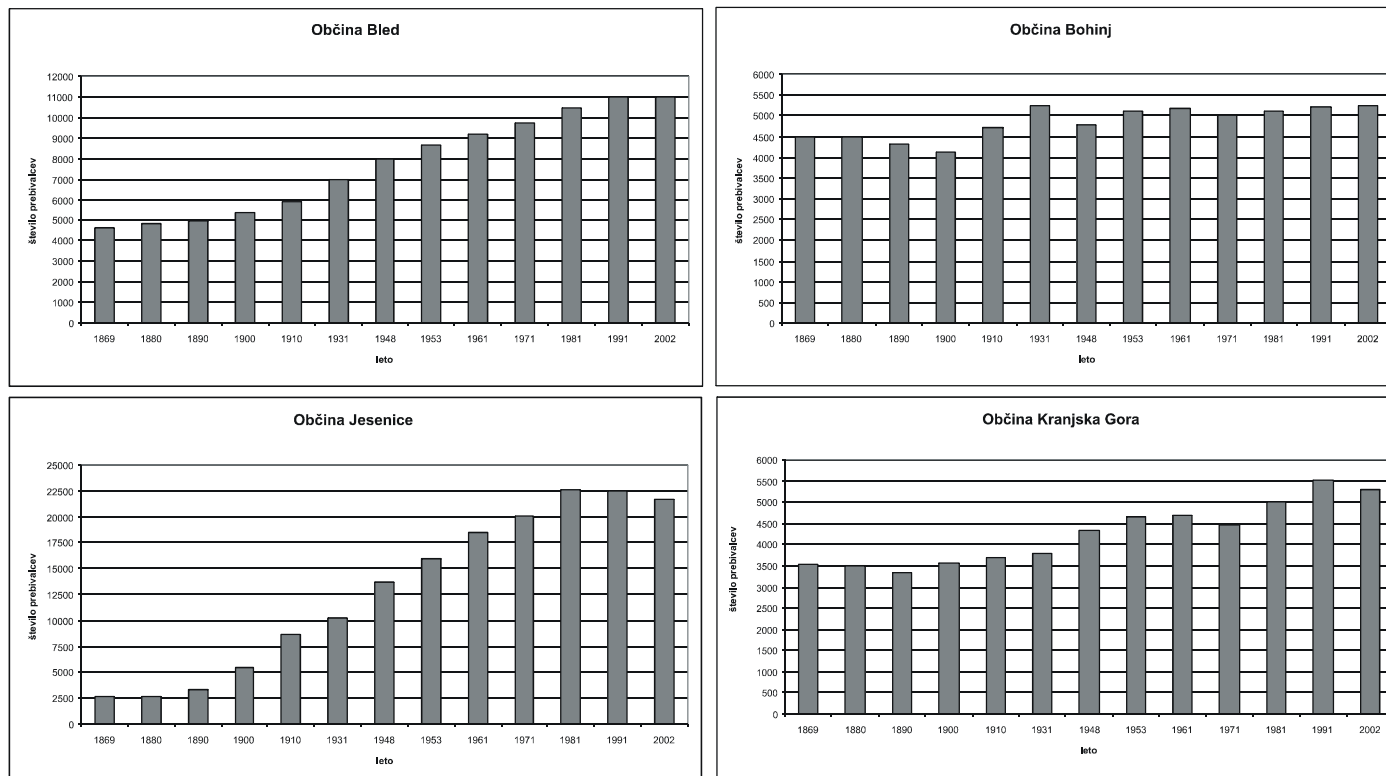
tri na pobočjih Karavank (Planina pod Golico, Javorniški Rovt in Srednji vrh). Naselje Goreljek na Pokljuki pa leži na nadmorski višini 1260 metrov, vendar ne gre za konvencionalno poselitev, ampak za planšarske domove in v novejšem času predvsem za počitniška stanovanja.

4.2 GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV **POPULATION NUMBER CHANGE**

Število prebivalcev na Zgornjem Gorenjskem je po podatkih popisov prebivalstva v obdobju med letoma 1869 in 2002 naraslo z 15.248 na 43.347 (upoštevani so tudi zdomci), to je za 184,3 % (preglednica 2). V istem obdobju je bila v Sloveniji bolj umirjena rast prebivalstva, saj se je to povečalo za 76,2 %. K tako veliki rasti števila prebivalcev Zgornje Gorenjske je prispevala predvsem občina Jesenice (preglednica 2, slika 1), kjer je zaradi razvoja železarstva število prebivalcev skokovito naraščalo vse od konca 19. stoletja pa do leta 1981, ko se je začelo število prebivalcev počasi zmanjševati. Leta 1869 je imela občina Jesenice med vsemi obravnavanimi občinami najmanjše število prebivalcev - 2.611, leta 1931 je število že preseгло 10.000, leta 1971 je doseglo 20.000, ob zadnjem popisu prebivalstva pa je v občini Jesenice živelo 21.791 prebivalcev (upoštevani so tudi zdomci). V primerjavi s slovenskim povprečjem je imela večjo rast števila prebivalcev še občina Bled, manjšo občina Kranjska Gora, v občini Bohinj pa je število prebivalcev v 133 letih naraslo le za dobrih 17 %.

V obdobju od leta 1961 do 2002 je Zgornja Gorenjska v primerjavi s slovenskim povprečjem beležila manjšo rast števila prebivalcev, saj se je število prebivalcev povečalo le za dobrih 14 %, v Sloveniji pa za skoraj 25 %. Največjo rast števila prebivalcev je imela občina Bled (+19,6 %), najmanjšo pa občina Bohinj, kjer se je število prebivalcev v 41 letih povečalo le za 1,2 %.

Med zadnjima popisoma prebivalstva, od leta 1991 do 2002, se je Zgornja Gorenjska prvič srečala s padcem števila prebivalcev (-1,8 %), na državni ravni pa je število prebivalcev rahlo naraslo. Do upadanja števila prebivalcev je prišlo v občinah Kranjska Gora (-4,1 %) in v nasprotju s preteklimi obdobji tudi v občini Jesenice (-2,9 %), občini Bohinj in Bled pa sta tudi v zadnjem obdobju zabeležili rahlo rast števila prebivalcev.

Slika 1: Gibanje števila prebivalcev v občinah Bled, Bohinj, Jesenice in Kranjska Gora, 1869 – 2002 (ŠIFRER 1969, Popis prebivalstva..., 1971, 1981, 1991, 2002)

Fig. 1: Population number change in Bled, Bohinj, Jesenice and Kranjska Gora communities, 1869 – 2002 (ŠIFRER 1969, Census..., 1971, 1981, 1991, 2002)

Preglednica 2: Spremembe števila prebivalcev na Zgornjem Gorenjskem in v Sloveniji, 1869 - 2002, 1961 - 2002 in 1991 - 2002 (ŠIFRER 1969, Popis prebivalstva..., 1971, 1981, 1991, 2002)

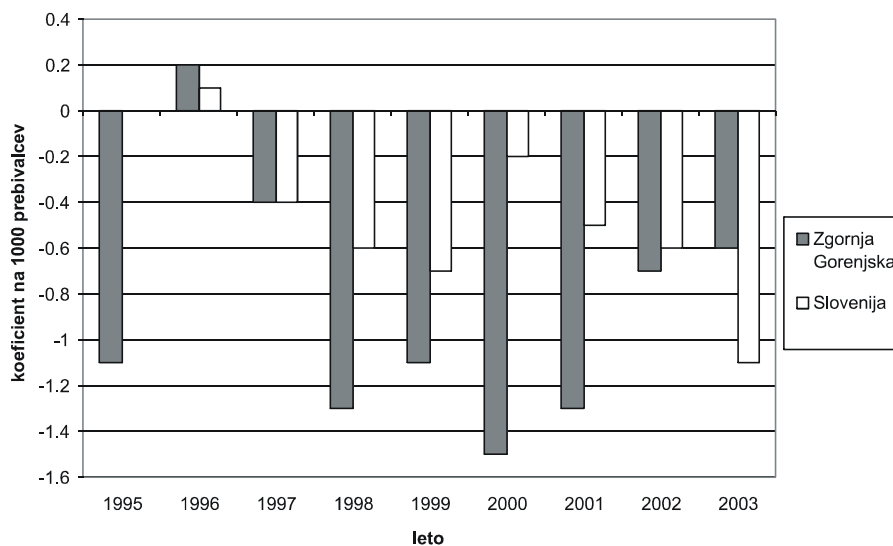
Table 2: Population number change in the Upper Gorenjska region and Slovenia, 1869 - 2002, 1961 - 2002 in 1991 - 2002 (ŠIFRER 1969, Census..., 1971, 1981, 1991, 2002)

Območje / District	Indeks sprem. št. preb. 1869-2002 / Changed No. of inhabitants index 1869 - 2002	Sprem. št. preb. 1869-2002 v % / Changed No. of inhabitants 1869-2002 in %	Letna sprem. št. preb. 1869-2002 v % / Changed annual No. of inhabitants 1869-2002 in %	Indeks sprem. št. preb. 1961-2002 / Changed No. of inhabitants index 1961-2002	Sprem. št. preb. 1961-2002 v % / Changed No. of inhabitants 1961-2002 in %	Letna sprem. št. preb. 1961-2002 v % / Changed annual No. of inhabitants 1961-2002 in %	Indeks sprem. št. preb. 1991-2002 / Changed No. of inhabitants index 1991-2002	Sprem. št. preb. 1991-2002 v % / Changed No. of inhabitants 1991-2002 in %	Letna sprem. št. preb. 1991-2002 v % / Changed annual No. of inhabitants 1991-2002 in %
Občina Bled	238.1	138.1	1.0	119.6	19.6	0.5	100.8	0.8	0.1
Občina Bohinj	117.5	17.5	0.1	101.2	1.2	0.0	101.0	1.0	0.1
Občina Jesenice	834.6	734.6	5.5	117.6	17.6	0.4	97.1	-2.9	-0.3
Občina Kranjska Gora	149.3	49.3	0.4	112.8	12.8	0.3	95.9	-4.1	-0.4
Zgornja Gorenjska	284.3	184.3	4.5	114.2	14.2	0.3	98.2	-1.8	0.0
Slovenija	176.1	76.1	0.6	124.9	24.9	0.6	101.1	1.1	0.1

4.3 NARAVNO, SELITVENO IN SKUPNO GIBANJE PREBIVALSTVA NATURAL, MIGRATION AND TOTAL CHANGE OF POPULATION

Izraz naravni prirast predvideva stalen presežek števila živorojenih nad številom umrlih, vendar se že od 70ih let 20. stoletja v nekaterih evropskih državah dogaja, da gre v resnici za upadanje prebivalstva (ŠIRCELJ / KLADNIK 1998). Med te države se je prvič leta 1993 uvrstila tudi Slovenija. Od leta 1997 dalje gre v Sloveniji za stalno naravno upadanje prebivalstva. Ta trend je po podatkih Statističnega letopisa Slovenije še bolj negativen na Zgornjem Gorenjskem (slika 2, preglednica 3). Stanje je najslabše v občini Kranjska Gora, ki je v vseh obravnavanih letih beležila upad prebivalstva, ki se je gibal med -0.9 in -6.3 ‰. V absolutnih številkah to pomeni, da je letno umrlo od 5 do 34 ljudi

več, kot se jih je rodilo. Tudi v občini Bled je opažen stalni naravni upad prebivalstva, občina Bohinj pa je imela v 9 letih naravni prirast le dvakrat. V občini Jesenice je stanje nekoliko ugodnejše, saj se izmenjujejo leta z naravnim prirastom in upadom prebivalstva.

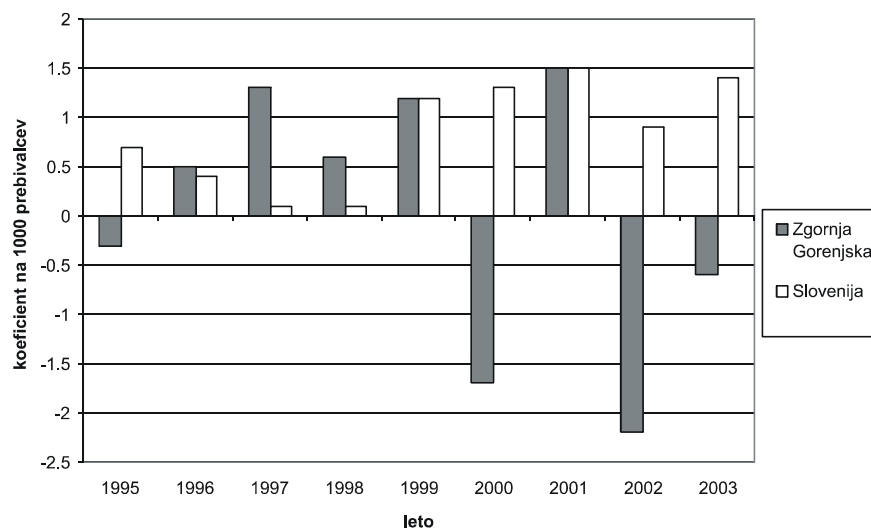

Slika 2: Naravno gibanje prebivalstva Zgornje Gorenjske in Slovenije, 1995 - 2003 (Statistični letopis..., 1996 - 2004)

Fig. 2: Natural change of population in the Upper Gorenjska region and Slovenia, 1995 - 2003 (Statistical Chronicle..., 1996 - 2004)

Pri selitvenem gibanju prebivalstva na Zgornjem Gorenjskem obstaja nihanje v pozitivno in negativno smer, ki pa postaja v zadnjih letih prevladujoče (slika 3, preglednica 3). K odseljevanju prebivalstva iz območja Zgornje Gorenjske prispeva predvsem občina Jesenice, ki je z izjemo leta 1996 ves čas beležila negativno selitveno gibanje prebivalstva. Najbolj neugodno je bilo leta 2002, ko je bil selitveni prirast v občini Jesenice -5,5%, kar v absolutnih številkah pomeni, da se je odselilo 120 ljudi več, kot se jih je priselilo. Odseljevanje prebivalstva iz občine Jesenice je do neke mere pričakovano, saj ima občina zaradi izjemno močne pretekle usmerjenosti v industrijo, posebej v železarstvo, v novejšem obdobju velike probleme s prilagajanjem tržnemu gospodarstvu, prestrukturiranjem in posledično z zaposlovanjem prebivalcev. V preostalih treh občinah je prevladovalo pozitivno selitveno gibanje, ki je bilo še posebej ugodno v občini Bled,

čepprav je tudi ta leta 2003 prvič zabeležila selitveni upad prebivalstva. K selitvenemu prirastu prebivalstva bistveno prispevata izjemno privlačno in ohranjeno naravno okolje in turistična razvitost vseh treh občin.

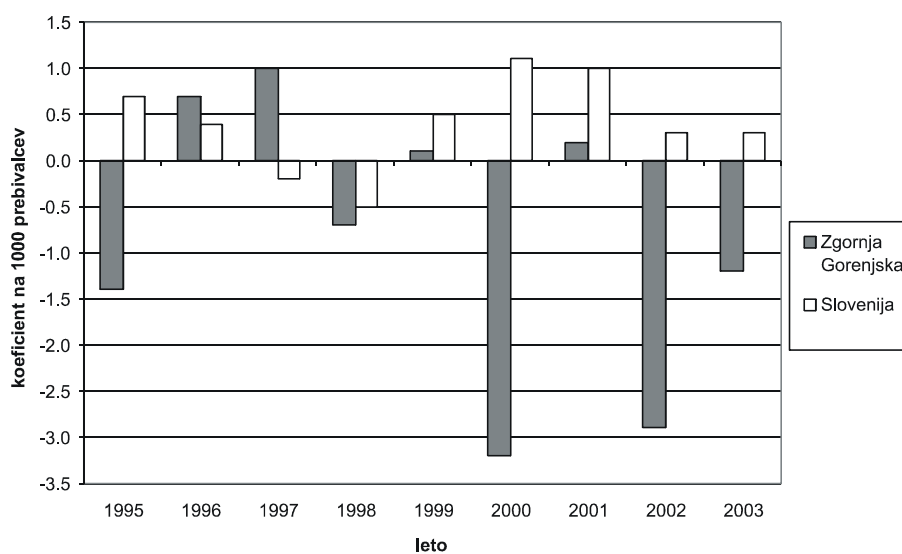
Slika 3: Selitveno gibanje prebivalstva Zgornje Gorenjske in Slovenije, 1995 - 2003 (Statistični letopis..., 1996 - 2004)

Fig. 3: Migration change of population in the Upper Gorenjska region and Slovenia, 1995 - 2003 (Statistical Chronicle..., 1996 - 2004)

Zelo zanimiva bi bila analiza starostne strukture priseljenega in odseljenega prebivalstva, a tega podatka žal nismo imeli na voljo. Predvidevamo pa, da med odseljenimi prevladujejo mladi, ki se selijo v večje centre zaradi študija, zaposlitve ipd., med priseljenimi pa starejši, ki želijo po upokojitvi živeti v mirnem naravnem okolju. Priseljivanje tako res omogoča pozitivno skupno gibanje prebivalstva, ne pripomore pa k povečevanju rodnosti, kar bi bilo z vidika demografskega kot tudi celotnega razvoja občin veliko bolj koristno.

Slovenija je imela v obravnavanem obdobju pozitivni selitveni prirast prebivalstva, čeprav ta ni bil velik. Za boljšo predstavbo naj navedemo, da se je v obravnavanem obdobju letno v Slovenijo v povprečju priselilo 1682 ljudi več, kot se jih je odselilo.

Skupno gibanje prebivalstva na Zgornjem Gorenjskem je bilo v obdobju 1995-2000 občasno pozitivno in občasno negativno, vendar je v zadnjih letih opazen premik v negativno smer (slika 4, preglednica 3). K temu sta prispevala negativno naravno gibanje prebivalstva v vseh občinah ter negativno selitveno gibanje prebivalstva predvsem v občini Jesenice. Če analiziramo posamezne občine, ugotovimo, da je v občini Bohinj in še posebej v občini Bled prevladoval (majhen) skupni prirast prebivalstva, medtem ko sta se preostali dve občini spoprijemali z upadanjem števila prebivalcev. Kot smo že ugotovili, se v občini Kranjska Gora prebivalstvo zmanjšuje predvsem zaradi majhnega števila rojstev, v občini Jesenice pa zaradi odseljevanja prebivalstva. Na državni ravni je bilo skupno gibanje prebivalstva v obravnavanem obdobju večinoma pozitivno, vendar je bila rast števila prebivalcev zelo majhna (v letu 2003 + 655 prebivalcev) in rezultat priseljevanja prebivalstva, medtem ko je bilo naravno gibanje prebivalstva od leta 1997 do 2002 ves čas negativno.

Slika 4: Skupno gibanje prebivalstva Zgornje Gorenjske in Slovenije, 1995 - 2003 (Statistični letopis..., 1996 - 2004)

Fig. 4: Total change of population in the Upper Gorenjska region and Slovenia, 1995 - 2003 (Statistical Chronicle..., 1996 - 2004)

Preglednica 3: Naravno, selitveno in skupno gibanje prebivalstva Zgornje Gorenjske in Slovenije, 1995 - 2003 (Statistični letopis..., 1996 - 2004)

Table 3: Natural, migration and total change of population in the Upper Gorenjska region and Slovenia, 1995 - 2003 (Statistical Chronicle..., 1996 - 2004)

Območje / Leto District / Year	Št. živorojenih / No. of births	Št. umrlih / No. of deaths	Naravni prirast oz. padeč / Natural increase/decrease	Št. priseljenih / No. of immigrants	Št. odseljenih / No. of emigrants	Selitveni prirast oz. padeč / Migration increase/decrease	Skupni prirast oz. padeč / Total increase/decrease
OBČINA BLED							
1995	94	110	-16	133	117	16	0
1996	108	117	-9	126	116	10	1
1997	100	101	-1	140	95	45	44
1998	98	113	-15	157	117	40	25
1999	109	110	-1	148	112	36	35
2000	88	108	-20	153	122	31	11
2001	73	104	-31	190	137	53	22
2002	103	115	-12	181	179	2	-10
2003	91	109	-18	69	85	-16	-34
OBČINA BOHINJ							
1995	57	60	-3	28	38	-10	-13
1996	52	60	-8	33	46	-13	-21
1997	59	60	-1	53	28	25	24
1998	59	58	1	61	33	28	29
1999	56	70	-14	46	32	14	0
2000	52	58	-6	48	40	8	2
2001	57	45	12	53	46	7	19
2002	53	64	-11	61	49	12	1
2003	45	56	-11	23	28	-5	-16
OBČINA JESENICE							
1995	218	239	-21	144	174	-30	-51
1996	258	224	34	213	173	40	74
1997	240	237	3	198	226	-28	-25
1998	207	247	-40	176	212	-36	-76
1999	195	213	-18	229	246	-17	-35
2000	207	214	-7	161	275	-114	-121
2001	195	227	-32	208	230	-22	-54
2002	203	189	14	197	317	-120	-106
2003	200	178	22	123	135	-12	10

Območje / Leto District / Year	Št. živorojenih / No. of births	Št. umrlih / No. of deaths	Naravni prirast oz. padeč / Natural increase/ decrease	Št. priseljenih / No. of immigrants	Št. odseljenih / No. of emigrants	Selitveni prirast oz. padeč / Migration increase/ decrease	Skupni prirast oz. padeč / Total increase/ decrease
OBČINA KRANJSKA GORA							
1995	42	54	-12	64	54	10	-2
1996	46	54	-8	61	72	-11	-19
1997	38	56	-18	84	62	22	4
1998	50	58	-8	70	75	-5	-13
1999	34	50	-16	96	76	20	4
2000	22	56	-34	74	74	0	-34
2001	45	50	-5	98	71	27	22
2002	45	65	-20	92	83	9	-11
2003	48	67	-19	42	35	7	-12
ZGORNJA GORENJSKA							
1995	411	463	-52	369	383	-14	-66
1996	464	455	9	433	407	26	35
1997	437	454	-17	475	411	64	47
1998	414	476	-62	464	437	27	-35
1999	394	443	-49	519	466	53	4
2000	369	436	-67	436	511	-75	-142
2001	370	426	-56	549	484	65	9
2002	404	433	-29	531	628	-97	-126
2003	384	410	-26	257	283	-26	-52
SLOVENIJA							
1995	18980	18968	12	2191	776	1415	1427
1996	18788	18620	168	1500	803	697	865
1997	18165	18928	-763	1093	807	286	-477
1998	17856	19039	-1183	857	705	152	-1031
1999	17533	18885	-1352	4941	2606	2335	983
2000	18180	18588	-408	6185	3570	2615	2207
2001	17477	18508	-1031	7803	4811	2992	1961
2002	17501	18701	-1200	9134	7269	1865	665
2003	17321	19451	-2130	6229	3444	2785	655

4.4 STAROSTNA SESTAVA PREBIVALSTVA AGE STRUCTURE OF POPULATION

Starostna sestava prebivalstva Zgornje Gorenjske se je po podatkih popisov prebivalstva v obdobju od leta 1961 do 2002 močno spremenila. Zabeležen je bil zelo velik porast deleža starega prebivalstva (65 let in več) in obratno upad deleža mladih do 15 let. Leta 1961 (Popis stanovništva..., 1961) je bil indeks staranja na Zgornjem Gorenjskem 26,5, ki je kazalec zelo ugodne demografske sestave (preglednica 4). Najnižji indeks je imela občina Jesenice (20,2), v preostalih treh občinah pa se je indeks gibal med 31 in 34. Do leta 1991 (Popis prebivalstva..., 1991) se je indeks staranja dvignil na vrednost 58, ki pa je še vedno pomenila ugodno starostno sestavo. Razlike med občinami so bile že večje, z zelo nizkim indeksom staranja (48,5) je pozornost zbujala predvsem občina Jesenice. V občinah Bled in Kranjska Gora je bila starostna sestava podobna, z indeksom staranja med 65 in 69. Največji delež starega prebivalstva je imela občina Bohinj, ki se je z vrednostjo 78 že približevala točki, ki pomeni zmanjševanje števila prebivalcev v prihodnosti. Do leta 2002 se je proces staranja prebivalstva intenziviral, indeks staranja pa dvignil na 101,4 (Popis prebivalstva..., 2002). Najvišji indeks staranja je imela občina Kranjska Gora (118,9), sledili sta občini Bohinj (113,3) in Bled (107,6), občina Jesenice pa se je še vedno precej razlikovala z najnižjim indeksom staranja (92,3).

Tudi v Sloveniji je bilo v obravnavanem obdobju zabeleženo precejšnje staranje prebivalstva, saj se je indeks staranja dvignil z 28,5 leta 1961 na 53,1 leta 1991 ter na 96,3 leta 2002. Medtem ko je imela Slovenija v primerjavi z Zgornjo Gorenjsko leta 1961 nekoliko manj ugoden indeks staranja, se je v letih 1991 in 2002 nekoliko nagibala v pozitivno smer. Na splošno pa lahko ugotovimo, da so imele leta 2002 vse štiri občine kot tudi Slovenija zelo negativno starostno strukturo, ki se je (kot smo videli že v prejšnjem poglavju) zrcalila tudi v negativnem naravnem prirastu prebivalstva.

Ob ugotovitvi, da se indeks staranja na Zgornjem Gorenjskem bistveno ne razlikuje od slovenskega povprečja, ne smemo pozabiti, da so razlike znotraj regije oziroma med posameznimi naselji zelo velike. Na obravnavanem območju je imelo leta 2002 kar 9 naselij indeks staranja nad 200 (najvišjega sta imeli Ravne v Bohinju - 500 in Zgornja Radovna - 425), v 4 naseljih (Radovna, Slamniki, Žlan, Goreljek) pa mladih do 14 let sploh ni bilo več (Centralni register..., 2002). Tako visoke vrednosti indeksa staranja pa

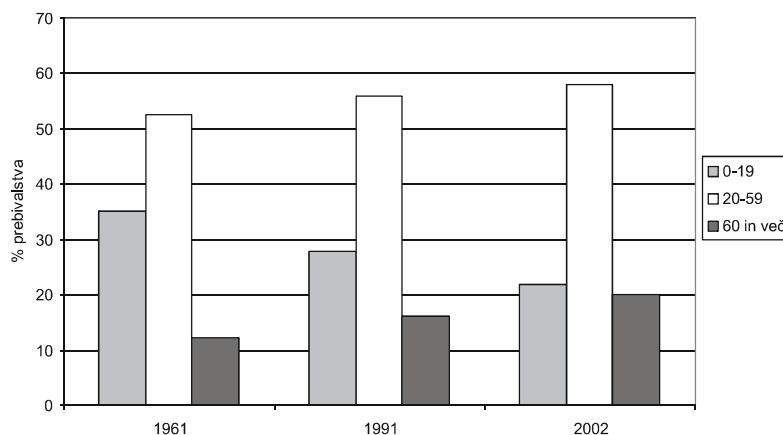
pomenijo popolnoma porušeno starostno sestavo, ki vodi v odmiranje naselij in izginjanje kulturne pokrajine.

Preglednica 4: Indeks staranja na Zgornjem Gorenjskem in v Sloveniji, 1961, 1991 in 2002 (Popis stanovništva..., 1961, Popis prebivalstva..., 1991 in 2002)

Table 4: Ageing indexes in the Upper Gorenjska region and in Slovenia, 1961, 1991 and 2002 (Census..., 1961, Census..., 1991 in 2002)

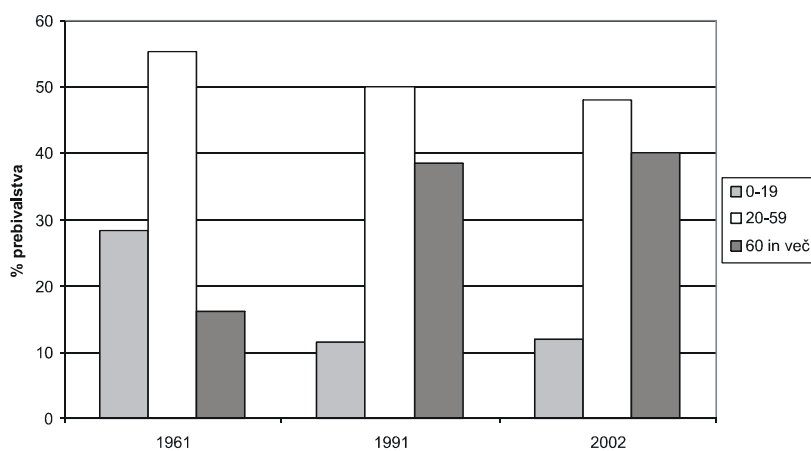
Območje / District	1961	1991	2002
Občina Bled	31.6	65.3	107.6
Občina Bohinj	33.6	78.0	113.3
Občina Jesenice	20.2	48.5	92.3
Občina Kranjska Gora	33.0	68.5	118.9
Zgornja Gorenjska	26.5	58.0	101.4
Slovenija	28.5	53.1	96.3

Podobno sliko dobimo tudi pri analizi razmerja med tremi temeljnimi starostnimi skupinami prebivalstva. Na obravnavanem območju (slika 5) se je med letoma 1961 in 2002 močno zvišal delež starih nad 60 let (z 10,8 % na 20,6 %) ter se tako skoraj izenačil z deležem mladih do 20 let, ki je leta 2002 znašal 21,5% (leta 1961 pa 32,8%). To pomeni, da je imela Zgornja Gorenjska leta 1961 zrelo starostno sestavo, leta 2002 pa ostarelo. Slovenija pa je bila že leta 1961 na meji stare starostne sestave, saj je bil delež mladih 35,1 %, delež starih pa 12,3 %. Leta 2002 je imela tudi Slovenija ostarel tip starostne sestave, saj je bilo mladih le 21,9 %, starih pa 20 %. Zgornja Gorenjska kot celota se tako ni bistveno razlikovala od slovenskega povprečja. Kot pa smo poudarili že pri indeksu staranja, so znotraj Zgornje Gorenjske velike razlike. Kot primer smo izbrali vas Ravne v Bohinju (Slika 6), ki je imela leta 1961 še 74 ljudi, vendar že takrat ostarelo starostno sestavo, leta 2002 pa je bilo v vasi 50 ljudi, mladih do 20 let le 12 %, starejših od 60 pa kar 40 %.

Slika 5: Razmerje med temeljnimi starostnimi skupinami na Zgornjem Gorenjskem v letih 1961, 1991 in 2002 (Popis stanovništva..., 1961, Popis prebivalstva..., 1991, 2002)

Fig. 5: Basic age groups ratio in the Upper Gorenjska region in the years 1961, 1991 in 2002 (Census..., 1961, Census..., 1991, 2002)

Slika 6: Razmerje med temeljnimi starostnimi skupinami prebivalstva v Ravnah v Bohinju v letih 1961, 1991 in 2002 (Popis stanovništva..., 1961, Popis prebivalstva..., 1991, Centralni register..., 2002)

Fig. 6: Basic population age groups ratio at Ravne (Bohinj community) in the years 1961, 1991 and 2002 (Census..., 1961, Census..., 1991, Central Register..., 2002)

4.5 ZAPOSLOTVENA SESTAVA PREBIVALSTVA MED LETOMA 1961 IN 2002 POPULATION EMPLOYMENT STRUCTURE BETWEEN 1961 AND 2002

Dejavnosti delimo na primarne, sekundarne, terciarne in kvartarne. Med **primarne** dejavnosti se po podatkih SURS-a uvrščajo kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo, med **sekundarne** rudarstvo, predelovalne dejavnosti in gradbeništvo, med **terciarne** trgovina, gostinstvo, turizem in promet, med **kvartarne** pa zdravstvo in socialno skrbstvo, šolstvo, javna uprava, finančno posredništvo, druge storitvene dejavnosti in obramba. Ta delitev je sicer v zadnjem obdobju postala manj aktualna, a smo jo vendarle uporabili zaradi možnosti primerjave s prejšnjimi popisi.

Opozoriti moramo še na razliko med podatki popisov iz let 1961 in 1991, ko je pri zaposlitveni sestavi upoštevano aktivno prebivalstvo, ki opravlja dejavnost, leta 2002 pa smo imeli na voljo podatke o delovno aktivnem prebivalstvu. Med aktivno prebivalstvo so tako npr. šteli tudi upokojene in gospodinje, ki so izjavili, da se ukvarjajo s kmetijstvom, medtem ko so med delovno aktivne šteli le tiste, ki za določeno dejavnost dobivajo tudi plačilo. Zaradi omenjene razlike podatki iz leta 2002 niso neposredno primerljivi s prejšnjimi popisi. Največje razlike so zagotovo pri primarnem sektorju, v katerem dela veliko več ljudi, kot jih je tam zaposlenih. Zato sklepamo, da bi bil delež aktivnega prebivalstva, ki opravlja poklic v primarnih dejavnostih, leta 2002 vsaj za kakšen odstotek večji od deleža delovno aktivnega prebivalstva, ki nam je na voljo.

Zaposlitvena sestava prebivalstva Zgornje Gorenjske se je v obdobju od leta 1961 do 2002 močno spremenila. Leta 1961 (Popis stanovništva..., 1961) je na obravnavanem območju močno prevladoval sekundarni sektor, v katerem je delalo 52 % aktivnega prebivalstva (slika 7). Sledil je terciarni sektor s skoraj 17 %, primarni s 14 % in kvartarni s skoraj 12 %. Med obravnavanimi občinami so bile precejšnje razlike. V občini Jesenice je izrazito prevladoval sekundarni sektor, v katerem je delalo skoraj 64 % aktivnega prebivalstva, primarnega sektorja pa že takrat tako rekoč ni bilo (1,6 %). V občini Bohinj je imel s 46 % močno prevlado primarni sektor. Občina Kranjska Gora se je že leta 1961 razlikovala od drugih po zelo dobro razvitih terciarnih in kvartarnih dejavnostih. V občini Bled je bil prav tako najbolj zastopan sekundarni sektor, sledili pa so primarni, terciarni in kvartarni.

V primerjavi s Slovenijo je na Zgornjem Gorenjskem občutno manj aktivnega prebivalstva delalo v primarnih dejavnostih (14,3 % : 37,9 %) ter veliko več v sekundarnih (52 % : 36,3 %) in terciarnih dejavnostih (16,6 % : 9,4 %), medtem ko sta bila deleža aktivnega prebivalstva, zaposlenega v kvartarnih dejavnostih, približno enaka. Večja zastopanost sekundarnega sektorja na Zgornjem Gorenjskem je razumljiva zaradi močnega industrijskega centra - Jesenic, terciarni sektor pa je bil bolje zastopan zaradi že takrat razmeroma dobro razvitega turizma.

Leta 1991 (Popis prebivalstva..., 1991) je bila zaposlitvena sestava na Zgornjem Gorenjskem precej spremenjena. Prišlo je do močnega upada deleža zaposlenih v primarnih (-8,9 %) in, obratno, porasta deleža zaposlenih v terciarnih (+6,9 %) in kvartarnih (+6,4 %) dejavnostih. Delež aktivnega prebivalstva, zaposlenega v sekundarnem sektorju, je ostal skoraj nespremenjen in je z 52,8 % še vedno močno prevladoval. Do leta 1991 so se razlike v zaposlitveni sestavi v vseh štirih občinah Zgornje Gorenjske zmanjšale. Podobno zaposlitveno sestavo sta imeli občini Bled in Bohinj, v katerih je bilo največ aktivnega prebivalstva zaposlenega v sekundarnem sektorju (okrog 45 %), sledil pa je terciarni sektor (24 % oz. 27 %). V občini Bohinj so bile še vedno nadpovprečno zastopane primarne dejavnosti (16 %). Občina Jesenice je bila tudi leta 1991 močno usmerjena v sekundarni sektor (62%), še naprej sta se razvijala tudi terciarni in kvartarni sektor. Občina Kranjska Gora je imela relativno nizek delež aktivnega prebivalstva, zaposlenega v sekundarnih dejavnostih (37 %) in zelo visok delež aktivnega prebivalstva, zaposlenega v terciarnih dejavnostih (skoraj 39 %), dobro pa so bile razvite tudi kvartarne dejavnosti.

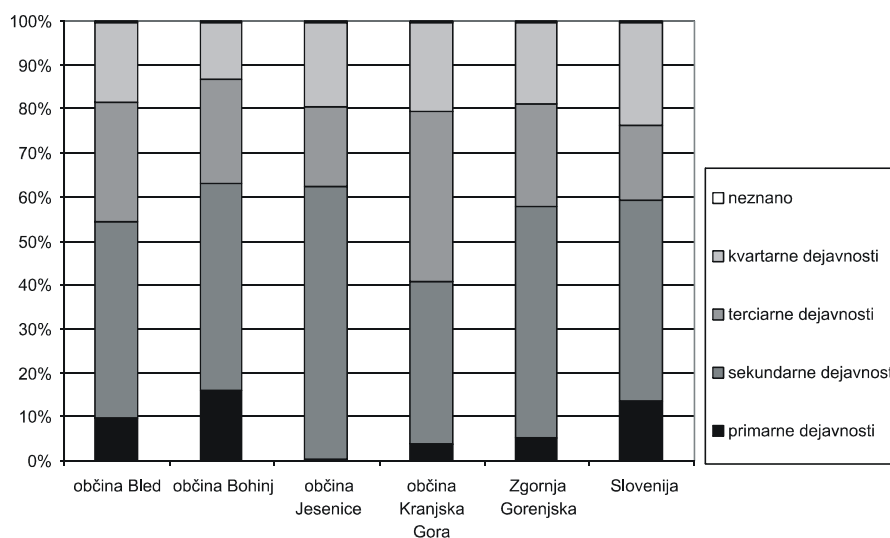
Slovenija je imela v primerjavi z Zgornjo Gorenjsko manjši delež aktivnega prebivalstva, zaposlenega v sekundarnem (46 %) in terciarnem sektorju (17 %), ter precej večji delež aktivnega prebivalstva, ki je delalo v primarnem (14 %) in kvartarnem sektorju (23 %).

Kot smo omenili, imamo za leto 2002 na voljo le podatke o delovno aktivnem prebivalstvu, zato neposredne primerjave s popisi niso mogoče, kljub temu pa nam razmerja med deleži zaposlenih po posameznih skupinah dejavnostih lepo prikazujejo njihov ekonomski pomen. Vodilno vlogo, tako na Zgornjem Gorenjskem kot tudi v Sloveniji, je imel z 38 % sekundarni sektor, na drugem mestu pa je bil z več kot 30 % deležem kvartarni sektor (Statistični register..., 2002). Sledile so terciarne dejavnosti, v katerih je bilo na Zgornjem Gorenjskem zaposlenega skoraj 28 % delovno aktivnega

prebivalstva, v Sloveniji pa 22 %. V primarnem sektorju je bilo na Zgornjem Gorenjskem zaposlenega le 1,7 % delovno aktivnega prebivalstva, v Sloveniji 4 %.

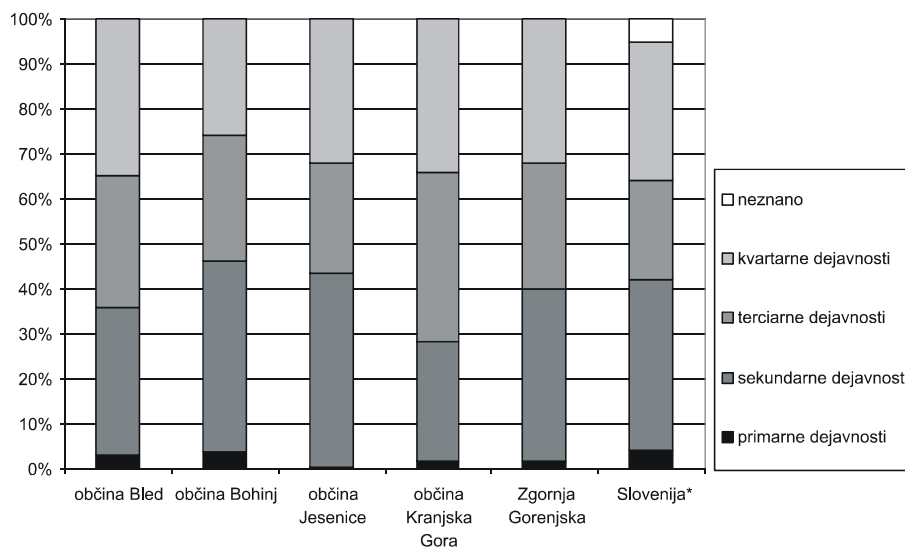
Leta 2002 so bile razlike med občinami Zgornje Gorenjske v primerjavi s preteklostjo razmeroma majhne. V občinah Bohinj in Jesenice je imel z več kot 40 % glavno vlogo sekundarni sektor, obratno pa je sekundarni sektor v Kranjski Gori imel le 26 % delež, močno pa sta prednjačila terciarni (37,8 %) in kvartarni sektor (32,2%). V občini Bled so leta 2002 imele približno enake deleže kvartarne (34,8 %), sekundarne (32,7%) in terciarne dejavnosti (29,5%).

V primerjavi s slovenskim povprečjem lahko ugotovimo, da je za Zgornjo Gorenjsko vse opazovano obdobje značilna predvsem večja zastopanost terciarnega sektorja in manjša zastopanost primarnega sektorja. Ta podatek ne preseneča, saj vemo, da je Zgornja Gorenjska turistično območje in da ima na drugi strani zelo slabe razmere za razvoj kmetijstva.

Slika 7: Zaposlitvena sestava prebivalstva Zgornje Gorenjske in Slovenije leta 1961 (Popis stanovništva..., 1961)

Fig. 7: Population employment structure in the Upper Gorenjska region and in Slovenia in 1961 (Census..., 1961)

Slika 8: Zaposlitvena sestava prebivalstva Zgornje Gorenjske in Slovenije leta 2002 (Statistični register..., 2002)

Fig. 8: Population employment structure in the Upper Gorenjska region and Slovenia in 2002 (Statistical Register..., 2002)

4.6 DELEŽ DNEVNIH MIGRANTOV MED ZAPOSLENIMI V LETIH 1961, 1991 IN 2002

SHARE OF DAILY MIGRANTS AMONG THE EMPLOYED IN 1961, 1991 AND 2002

Dnevni migranti so tisti, ki vsak dan potujejo na delo iz kraja, kjer bivajo, v kraj, kjer delajo (PELC 1998).

Leta 1961 je bilo (Popis stanovništva..., 1961) na Zgornjem Gorenjskem med zaposlenimi 30 % dnevni migrantov, v Sloveniji pa skoraj desetino več (preglednica 5). Žal tega leta dnevni migranti še niso bili natančneje strukturirani, tako da ne vemo, koliko je bilo med njimi takšnih, ki so se na delo vozili le v sosednje kraje v občini in koliko zunaj meja občine bivanja. Predvidevamo pa, da je bil večji del dnevni migrantov zaposlen v domači občini. Med občinami so bile precejšnje razlike. Največ (skoraj 62 %) dnevni migrantov je imela občina Kranjska Gora, v občinah Bled in Bohinj jih je bilo

približno polovica. V občini Jesenice pa je bilo med zaposlenimi le dobrih 12 % dnevnih migrantov, saj se je zaradi železarstva ter razmeroma dobro razvite terciarne in kvartarne dejavnosti tu lahko zaposlovalo precejšnje število prebivalstva.

Preglednica 5: Delež dnevnih migrantov med zaposlenimi na Zgornjem Gorenjskem in v Sloveniji leta 1961 (Popis stanovništva..., 1961)

Table 5: Share of daily migrants among the employed in the Upper Gorenjska region and Slovenia in 1961 (Census..., 1961)

Območje / District	Zaposleni v naselju stalnega prebivališča (%) / <i>Employed in the place of their permanent address (%)</i>	Zaposleni zunaj naselja stalnega prebivališča (dnevni migranti) (%) / <i>Employed outside the place of their permanent address (daily migrants) (%)</i>
Občina Bled	47.1	52.9
Občina Bohinj	51.4	48.6
Občina Jesenice	87.5	12.5
Občina Kranjska Gora	38.4	61.6
Zgornja Gorenjska	69.7	30.3
Slovenija	60.9	39.1

Do leta 1991 (Popis prebivalstva..., 1991) je na Zgornjem Gorenjskem močno porasel delež dnevnih migrantov, ki so sestavljali dobro polovico vseh zaposlenih (preglednica 6). Vendar se jih je med njimi večji del (35 %) vozilo na delo v sosednje kraje v občini, 15,6 % pa jih je bilo zaposlenih zunaj občine. Skoraj 49 % zaposlenih je še vedno imelo zaposlitev v naselju stalnega prebivališča. V občinah Bled, Bohinj in Kranjska Gora je bilo okrog 70 % dnevnih migrantov, zunaj meja občin se jih je na delo največ (skoraj 24 %) vozilo v občini Bled. V občini Jesenice je bila med zaposlenimi še vedno le 1/3 dnevnih migrantov, 65 % jih je delalo v kraju stalnega prebivališča. Na državni ravni je bila situacija zelo podobna kot na Zgornjem Gorenjskem.

Preglednica 6: Delež dnevni migrantov med zaposlenimi na Zgornjem Gorenjskem in v Sloveniji leta 1991 (Popis prebivalstva..., 1991)

Table 6: Share of daily migrants among the employed in the Upper Gorenjska region and Slovenia in 1991 (Census..., 1991)

Območje / District	Zaposleni v naselju stalnega prebivališča (%) / Employed in the place of their permanent address (%)	Zaposleni zunaj naselja stalnega prebivališča - v drugem naselju v občini (%) / Employed outside the place of their permanent address - in a different town of the same community (%)	Zaposleni zunaj naselja stalnega prebivališča - v drugi občini RS (%) / Employed outside the place of their permanent address - in a different Slovene community (%)	Ostalo/neznano (%) / Other/unknown	Dnevni migranti - skupaj (%) / Daily migrants - total (%)
Občina Bled	30.3	45.4	23.6	0.8	69.0
Občina Bohinj	27.4	58.1	14.0	0.5	72.1
Občina Jesenice	65.8	19.1	14.6	0.6	33.6
Občina Kranjska Gora	26.9	65.1	6.2	0.7	72.1
Zgornja Gorenjska	48.7	35.0	15.6	0.6	50.6
Slovenija	46.1	35.1	18.3	0.6	53.4

Do leta 2002 se je (Statistični register..., 2002) delež dnevni migrantov med zaposlenimi na Zgornjem Gorenjskem povzpela na skoraj 72 % (preglednica 7). V primerjavi z letom 1991 je predvsem opazno narasel delež tistih (za več kot ¼), ki se na delo vozijo zunaj meja občine, v kateri živijo. Omenjene spremembe so pričakovane, saj manjša naselja v spremenjenih družbenogospodarskih razmerah ne morejo zagotavljati dovolj velikega števila delovnih mest. V naselju stalnega prebivališča je bila leta 2002 zaposlena slaba četrtina vsega delovno aktivnega prebivalstva. Petina zaposlenih se je na delo vozila v drugo naselje v občini. Slovenija je imela leta 2002 14 % manj dnevni migrantov med zaposlenimi in skoraj 13 % več tistih, ki so bili zaposleni v kraju stalnega bivališča. Tudi v Sloveniji pa se je opazno povečal delež tistih, ki so se na delo vozili izven meja občine, v kateri so živeli.

Najmanj dnevni migrantov med zaposlenimi je imela tudi leta 2002 občina Jesenice (skoraj 69 %), vendar se je prav tu njihov delež daleč najbolj povečal (op.: naselji Koroška Bela in Slovenski Javornik smo šteli k Jesenicam, saj sta bili iz naselja Jesenice izločeni šele leta 1998). V preostalih treh občinah se je delež dnevni migrantov med

zaposlenimi gibal od 72,9 % v občini Bled do 78,8 % v občini Kranjska Gora. Občina Bled je zagotavljala zaposlitev 44,7 %, občina Bohinj 55 %, občina Kranjska Gora pa 39 % delovno aktivnega prebivalstva. V občini Jesenice se je do leta 2002 opazno zmanjšal delež zaposlenih v kraju stalnega prebivališča (za 39 %), znotraj občine pa je še vedno imelo zaposlitev 60 % delavcev. Na Zgornjem Gorenjskem se med zaposlitvenimi središči najbolj razlikujejo Jesenice, sledijo Bled, Kranjska Gora in Bohinjska Bistrica, zunaj meja preučevanega območja pa se največ zaposlenih na delo vozi v Ljubljano, Kranj, Radovljico in Lesce.

Preglednica 7: Delež dnevni migrantov med zaposlenimi na Zgornjem Gorenjskem in v Sloveniji leta 2002 (Statistični register..., 2002)

Table 7: Share of daily migrants among the employed in the Upper Gorenjska region and Slovenia in 2002 (Statistical Register..., 2002)

Območje / District	Zaposleni v naselju stalnega prebivališča (%) / Employed in the place of their permanent address (%)	Zaposleni zunaj naselja stalnega prebivališča - v drugem naselju v občini (%) / Employed outside the place of their permanent address - in a different place within the same community (%)	Zaposleni zunaj naselja stalnega prebivališča - v drugi občini RS (%) / Employed outside the place of their permanent address - in a different Slovene community (%)	Neznano/ zakriti podatki (%) / Unknown concealed data (%)	Dnevni migranti – skupaj (%) / Daily migrants – total (%)
Občina Bled	24.4	20.3	52.6	2.7	72.9
Občina Bohinj	22.1	33.3	43.2	1.4	76.5
Občina Jesenice	26.7	33.2	35.5	4.5	68.7
Občina Kranjska Gora	18.7	20.0	58.7	2.6	78.7
Zgornja Gorenjska	24.6	28.3	43.6	3.5	71.9
Slovenija	37.3	6.2	51.3	5.1	57.6

4.7 DELEŽ KMEČKEGA PREBIVALSTVA V LETIH 1961 IN 1991 SHARE OF RURAL POPULATION IN 1961 AND 1991

Z zaposlitveno sestavo je močno povezan tudi delež kmečkega prebivalstva od skupnega števila prebivalstva. Med **kmečko prebivalstvo** se uvrščajo tisti, katerih poklic je kmetovanje z dopolnilnimi dejavnostmi na kmetijah, kmetovalci v kmetijskih podjetjih,

gozdarji, lovci in ribiči ter vzdrževani družinski člani iz njihovih družin (NATEK 1998). Podatek o kmečkem prebivalstvu je zanimiv predvsem zato, ker je kmečko prebivalstvo (in drugi družinski člani, ki z njimi živijo na kmetijah) na podeželju zelo pomemben dejavnik za vzdrževanje kulturne pokrajine. Pri zadnjem popisu prebivalstva l. 2002 podatka o kmečkem prebivalstvu žal niso več zbirali, kljub temu smo se odločili, da prikažemo vsaj podatke o kmečkem prebivalstvu za leto 1961 in 1991, saj na osnovi teh podatkov lahko sklepamo, kaj se s kmečkim prebivalstvom dogaja danes.

Leta 1961 je imela (Popis stanovništva..., 1961) Zgornja Gorenjska občutno manjši delež (9,3 %) kmečkega prebivalstva kot Slovenija (31,1 %) (preglednica 8). Ta podatek nam pove, da je bila že takrat le slaba desetina prebivalstva Zgornje Gorenjske odvisna od dohodkov iz kmetijstva in sorodnih dejavnosti, velika večina prebivalstva pa se je preživljala z dohodki iz industrije in tudi turizma. Poglavitni razlog za tako nizek delež kmečkega prebivalstva so neugodne naravnogeografske poteze območja na eni strani in razmeroma dobra razvitost drugih dejavnosti na drugi strani. Med občinami so bile velike razlike. Občina Bohinj je imela skoraj 29 % kmečkega prebivalstva in je tako bila blizu slovenskega povprečja, v občini Jesenice pa kmečkega prebivalstva že takrat skorajda več ni bilo (1,4 %). V občinah Kranjska Gora in Bled se je delež kmečkega prebivalstva gibal med 12 in 14 %.

Preglednica 8: Delež kmečkega prebivalstva na Zgornjem Gorenjskem in v Sloveniji v letih 1961 in 1991 (Popis stanovništva..., 1961, Popis prebivalstva..., 1991)

Table 8: Share of rural population in the Upper Gorenjska region and Slovenia in the years 1961 and 1991 (Census..., 1961, Census..., 1991)

Območje / District	% kmečkega prebivalstva / % rural population	
	1961	1991
Občina Bled	12.3	4.3
Občina Bohinj	28.7	8.0
Občina Jesenice	1.4	0.2
Občina Kranjska Gora	13.6	1.9
Zgornja Gorenjska	9.3	2.4
Slovenija	31.1	7.6

Do leta 1991 (Popis prebivalstva..., 1991) se je delež kmečkega prebivalstva zelo zmanjšal tako na Zgornjem Gorenjskem kot tudi v Sloveniji (preglednica 8). Na

Zgornjem Gorenjskem je bilo le še 2,4 %, v Sloveniji pa 7,6 % kmečkega prebivalstva. Med občinami Zgornje Gorenjske je imela še vedno največ kmečkega prebivalstva občina Bohinj (8 %), sledile so občine Bled (4,3 %), Kranjska Gora (1,9 %) in Jesenice (0,2 %).

Za leto 2002 lahko sklepamo, da je delež kmečkega prebivalstva še nekoliko manjši. Takšen padec deleža kmečkega prebivalstva pomeni, da so kmetijstvo in sorodne dejavnosti popolnoma izgubile svoj pomen in da od njihovih dohodkov živi le še zelo majhen delež prebivalstva. Seveda je v tem času prišlo do modernizacije kmetijstva, z uvajanjem novih tehnologij pa se je močno zmanjšala potreba po kmečki delovni sili. Strojno obdelovanje pokrajine pa je zaradi strmih in razgibanih terenov marsikje otežkočeno ali celo neizvedljivo, zato še vedno obstaja potreba po večjem deležu kmečke delovne sile. Tako majhen delež kmečkega prebivalstva ni več sposoben vzdrževati kulturne pokrajine, še posebej če vemo, da je med njim zelo veliko ostarelega prebivalstva. Posledice so vidne v pokrajini, kjer se je v zadnjih nekaj desetletjih zaraslo že veliko kmetijskih površin, ta proces pa se nezadržno nadaljuje.

4.8 IZOBRAZBENA SESTAVA PREBIVALSTVA V LETIH 1991 IN 2002 POPULATION EDUCATIONAL STRUCTURE IN 1991 AND 2002

Izobrazbena sestava prebivalstva je pomemben kazalec gospodarske, socialne in kulturne razvitosti družbe. Označuje strokovno usposobljenost prebivalstva za opravljanje poklica in hkrati sposobnost prilagajanja novim družbenim razmeram ter sprejemanja novosti (REPOLUSK 1998). Tako pri popisu prebivalstva leta 1991 kot leta 2002 se je pri izobrazbeni sestavi upoštevalo prebivalstvo, ki je bilo staro 15 let ali več. Pri popisu prebivalstva leta 1961 pa je bila ta meja nižja, saj je zajela vse prebivalce, stare 10 let ali več. Zato so podatki med popisom iz leta 1961 in kasnejšimi popisi neprimerljivi, zaradi česar smo se odločili, da pri izobrazbeni sestavi analiziramo le spremembe v obdobju od leta 1991 do 2002.

Leta 1991 (Popis prebivalstva..., 1991) je bilo na Zgornjem Gorenjskem 18 % prebivalstva, starejšega od 15 let, brez izobrazbe in z nepopolno osnovno šolo (preglednica 9). 28 % prebivalstva je imelo dokončano osnovno šolo, 46 % srednjo šolo,

višje oz visokošolsko izobraženega prebivalstva je bilo 7 %. Tudi pri izobrazbeni sestavi so bile med občinami velike razlike. Najbolj ugodno izobrazbeno sestavo sta imeli občini Bled in Kranjska Gora, v katerih je imela polovica prebivalstva dokončano srednjo šolo in več kot 8 % višjo oziroma visoko šolo. Občini Bohinj in še posebej Jesenice sta imeli precej slabšo izobrazbeno sestavo. V primerjavi s Slovenijo je imela Zgornja Gorenjska za malenkost ugodnejšo izobrazbeno sestavo, čeprav je bilo na državnem nivoju nekaj več višje in visokošolsko izobraženega kadra.

Preglednica 9: Izobrazbena sestava prebivalstva Zgornje Gorenjske in Slovenije leta 1991 (Popis prebivalstva..., 1991)

Table 9: Population educational structure in the Upper Gorenjska region and Slovenia in 1991 (Census..., 1991)

Območje / District	Brez izobrazbe in nepopolna osnovna šola / No formal education and incomplete primary school	Osnovna šola / Primary school	Srednja šola / Secondary school	Višja, visoka šola / Post-secondary school, faculty	Neznano / Unknown
Občina Bled	12.8	25.3	51.0	9.2	1.6
Občina Bohinj	21.1	26.7	46.3	5.5	0.5
Občina Jesenice	20.5	29.6	42.8	5.7	1.4
Občina Kranjska Gora	12.0	27.6	50.5	8.4	1.5
Zgornja Gorenjska	17.6	27.9	46.3	6.9	1.3
Slovenija	17.1	29.9	42.9	8.8	1.3

Do leta 2002 (Popis prebivalstva..., 2002) se je izobrazbena sestava prebivalstva Zgornje Gorenjske močno izboljšala (preglednica 10). Le 6,9 % prebivalstva je bilo brez izobrazbe oziroma z nepopolno osnovno šolo, ¼ je imela dokončano osnovno šolo. Dobrih 58 % prebivalstva je imelo srednješolsko izobrazbo, to je 12 % več kot leta 1991. Za skoraj 4 % je porasel delež prebivalstva z dokončano višjo oziroma visoko šolo, ki jo je leta 2002 imelo 10,8 % prebivalstva. Občina Bled je imela med vsemi štirimi obravnavanimi občinami najugodnejšo izobrazbeno sestavo, najslabšo pa občina Jesenice. Izobrazbena sestava prebivalstva Zgornje Gorenjske je bila zelo podobna slovenskemu povprečju, s tem da je imela Zgornja Gorenjska nekoliko večji delež prebivalstva s srednješolsko izobrazbo in nekoliko nižji delež prebivalstva z višjo oziroma visoko šolo.

Preglednica 10: Izobrazbena sestava prebivalstva Zgornje Gorenjske in Slovenije leta 2002 (Popis prebivalstva..., 2002)

Table 10: Population educational structure in the Upper Gorenjska region and Slovenia in 2002 (Census..., 2002)

Območje / District	Brez izobrazbe in nepopolna osnovna šola / No formal education and incomplete primary school	Osnovna šola / Primary school	Srednja šola / Secondary school	Višja, visoka šola / Post-secondary school, faculty
Občina Bled	7.8	23.3	59.7	9.2
Občina Bohinj	4.4	20.3	59.9	15.4
Občina esenice	8.5	27.0	56.2	8.3
Občina Kranjska Gora	4.8	19.7	62.6	12.8
Zgornja Gorenjska	6.9	24.0	58.4	10.8
Slovenija	6.9	26.1	54.1	12.9

5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

Na območju Zgornje Gorenjske se stikata predalpski in alpski svet, Ljubljanska kotlina in Julijske Alpe ter Karavanke, raven in izjemno razgiban svet. Na socialno-demografski razvoj območja je bistveno vplivala prav ta pestrost, zato je bil v marsičem specifičen in se je razlikoval od slovenskega povprečja. Med naravnogeografskimi dejavniki so imele ključno vlogo raznolike reliefne poteze in nadmorske višine, ki so skupaj z drugimi pokrajinskimi prvinami (podnebje, geološka in pedološka podlaga, hidrologija, vegetacija) vsestransko vplivale na razvoj območja. V velikem delu Zgornje Gorenjske so te onemogočale stalno poselitev, ki se je zato zgostila predvsem na območju Blejskega kota, Zgornjesavske doline in Bohinja. S tega vidika so naravnogeografski dejavniki pomenili predvsem omejitve v razvoju. Na drugi strani pa je imela prav velika pokrajinska privlačnost odločilno vlogo pri razvoju turizma, ki je že dolgo časa eden izmed poglavitnih vzvodov razvoja območja. Brez turizma bi bili socialno-demografski trendi na Zgornjem Gorenjskem verjetno precej bolj negativni. Na razvoj je pomembno vplivala tudi lega območja, ki je resda obrobna in obmejna, kljub temu pa je Zgornja Gorenjska prek ljubljanske kotline razmeroma dobro povezana z osrednjim delom Slovenije. Vedeti pa je treba, da obstajajo med občinami precejšnje razlike in da ima med vsemi najugodnejšo geografsko in prometno lego občina Bled, medtem ko je občina Bohinj neprimerno bolj izolirana, saj je odmaknjena od glavnih prometnic. Bližina državne meje je bila v preteklosti bolj ovira kot prednost, v novejšem obdobju pa

pomenijo povezave z Avstrijo, Italijo in širšim evropskim prostorom nove razvojne možnosti. Pomemben prometni koridor (ki pa še ni v celoti opremljen z avtocestami) pa Zgornji Gorenjski omogoča izmenjavo ljudi, blaga in storitev tako z drugimi deli Slovenije kot s tujino.

V primerjavi s Slovenijo je imela Zgornja Gorenjska na splošno (v obdobju od leta 1961 do 2002) negativnejše socialno-demografske trende, pri nekaterih kazalcih se je gibal tudi v pozitivno smer. Vendar se moramo zavedati, da se tudi Slovenija, kot celota, spoprijema z negativnimi socialno-demografskimi gibanji, med katerimi sta najbolj pereča negativno naravno gibanje prebivalstva (število umrlih presega število živorojenih) in staranje prebivalstva.

V primerjavi s celotno Slovenijo Zgornjo Gorenjsko označuje:

- manjša gostota prebivalstva;
- bistveno večja rast števila prebivalcev v obdobju od leta 1869 do 2002, precej manjša v obdobju od leta 1961 do 2002 ter padec števila prebivalcev v obdobju od leta 1991 do 2002;
- negativnejše naravno, selitveno in skupno gibanje prebivalstva;
- večji delež starega prebivalstva;
- manjši delež (delovno) aktivnega prebivalstva, ki opravlja poklic v primarnih dejavnostih in večji delež (delovno) aktivnega prebivalstva, ki opravlja poklic v terciarnih dejavnostih;
- precej večji delež dnevnih migrantov med zaposlenimi, vendar manjši delež dnevnih migrantov, ki se v službo vozijo zunaj občine;
- manjši delež kmečkega prebivalstva;
- podobna izobrazbena sestava prebivalstva.

Najbolj pereča problema na področju socialno-demografskega razvoja tako celotne Slovenije kot še toliko bolj Zgornje Gorenjske sta negativno naravno gibanje in negativna starostna struktura prebivalstva, ki neugodno vplivata tudi na druge socialno-demografske dejavnike in na celoten družbeni razvoj. Negativno naravno gibanje prebivalstva pomeni, da število umrlih presega število živorojenih, zato se prebivalstvo več ne obnavlja. To bi lahko omililo ugodno selitveno gibanje prebivalstva, ki pa je v zadnjih letih na Zgornjem Gorenjskem večinoma negativno. Med občinami so sicer

velike razlike, saj v občinah Bled, Bohinj in Kranjska Gora prevladuje pozitivna selitvena bilanca, medtem ko je občina Jesenice vse opazovano obdobje beležila precejšen odliv prebivalstva. Žal pa tudi priseljevanje v preostale tri občine ne pripomore bistveno k ugodnejšim demografskim gibanjem. Priseljevanje prebivalstva je z vidika demografskega kot tudi celotnega razvoja območja pozitivno samo v primeru, ko gre za priseljevanje mladih ljudi. Ker pa se v bolj odmaknjena, a pokrajinsko privlačna območja, kamor lahko štejemo vse tri omenjene občine, pogosto doseljujejo predvsem starejši ljudje, odseljujejo pa mladi, to ni dolgoročna rešitev. Porušena starostna sestava prebivalstva, s prevlado starejšega prebivalstva in pomanjkanjem mladih, ima številne negativne posledice, ki v končni fazi lahko pripeljejo do izumiranja naselij in izginjanja kulturne pokrajine.

Ob tem je treba poudariti, da povprečno stanje na Zgornjem Gorenjskem niti ni tako kritično, da pa so med posameznimi območji oziroma naselji precejšnje razlike. Stanje je posebej problematično v nekaterih, predvsem bolj odmaknjenih naseljih, kjer število prebivalcev stalno upada in ki imajo hkrati neugodno starostno sestava prebivalstva.

Nekateri socialno-demografski trendi na Zgornjem Gorenjskem se bodo verjetno nadaljevali tudi v prihodnosti, nanje pa lahko v precejšnji meri vplivajo tudi same občine oziroma regija kot celota. Z ustrezno demografsko in investicijsko politiko (kot pomembnim delom temeljitih razvojnih strategij občin) je mogoče zaustaviti ali vsaj omiliti negativna socialno-demografska gibanja. Od prioritete občin pa je odvisno, ali bodo težile k enakomernejšemu prostorskemu in regionalnemu razvoju celotnega območja, ali pa bodo določile prednostna območja, ki bodo deležna večjih vzpodbud in se bodo, kot taka, v prihodnosti hitreje razvijala.

6 DISCUSSION AND CONCLUSIONS

The Upper Gorenjska region is the meeting-point of the pre-Alpine and Alpine countries, i.e. the flat Ljubljana basin and the exceptionally varied Julian Alps and the Karavanke Mts. As the region's social-demographic development has been substantially influenced by this very diversity, it has always been highly specific in several respects and has also differed from the Slovene average a great deal. The key roles as far as natural-

geographical factors are concerned, were played by the diverse relief features and altitudes, which together with other landscape elements (climate, geological and pedological substratum, hydrology, vegetation) had a many-sided impact on the region. In the greater part of the Upper Gorenjska, all these factors prevented people from permanent settling in the region, which therefore thickened in the area of the Bled Corner, the Upper Sava valley and Bohinj. From this aspect, the natural-geographic factors presented a certain limitation mainly in the region's development. On the other hand, it was the great landscape's attractiveness that played the vital role in tourism, which has for decades been one of the key factors as far as the region's development is concerned. Without tourism, the social-demographic trends in the Upper Gorenjska region would have probably been more negative than they are. The region's development has also been influenced by its geographical position, which is indeed marginal, but still relatively well connected, through the Ljubljana basin, with central part of Slovenia. For we should be aware that some great differences exist between separate Upper Gorenjska communities. While, for example, the Bled community has the most favourable geographical and traffic position among them all, the Bohinj community is incomparably more isolated, for it lies far from the main traffic arteries. In the past, the nearness of the state boundary has been more a setback than an advantage, while in the more recent period the links with Austria, Italy and the wider European space have brought new developmental possibilities to the region. The significant traffic corridor (which, however, has not been equipped with motorways as yet) through the Upper Gorenjska has enabled exchange of people, goods and services with other parts of Slovenia and foreign countries.

In comparison with Slovenia, the Upper Gorenjska region generally had (in the 1961-2002 period) more or less negative social-demographic trends, although in certain aspects it moved in a positive direction as well. Still, one should be aware that Slovenia, too, is challenged, as a whole, with negative social-demographic trends, most burning among them being the negative population trends (the number of births exceeding the number of deaths) and the ever-increasing ageing.

In comparison with Slovenia as a whole, the Upper Gorenjska region is specific due to the following factors:

- lesser population density;

- essentially greater population growth in the 1869-2002 period, much smaller in the 1961-2002 period, and a drop in the number of inhabitants in the 1991-2002 period;
- more negative natural, migration and total change of population;
- higher share of old population;
- smaller share of (economically) active inhabitants carrying out their professions in the primary sector and higher share of (economically) active inhabitants carrying out their professions in the tertiary sector;
- much higher share of daily migrants among the employed, but smaller share of daily migrants that commute to work outside their domestic communities;
- smaller share of rural population;
- similar educational structure.

The greatest problems in the sphere of social-demographic development of the whole of Slovenia and even more so of the Upper Gorenjska region are the population's negative natural trends and negative age structure, which badly affect other social-demographic factors and the entire social development as well. The negative natural trend means that the number of deaths among the population exceeds the number of births. This could lessen the population's favourable migratory movement which, however, has been largely negative in the last few years in the Upper Gorenjska region. Still, there are some great differences between separate communities, for in the municipalities of Bled, Bohinj and Kranjska Gora a positive migration balance exists, while the municipality of Jesenice was left by a fairly high number of inhabitants during the studied period. But the fact is, unfortunately, that not even the people that moved to the other three communities and settled there have not greatly contributed to a more favourable demographic trend. From the aspect of demographic as well as entire development of the region, the immigration is positive only when young people settle there. But the fact that more or less remote, although more attractive areas as far as their landscape is concerned (which could be said of all three above-mentioned communities) are settled primarily by elder people and left by the young, this is certainly not a long-term solution. The population's ruined age structure, with prevailing older population and lack of the young has numerous negative consequences, which can in the final phase lead to the extinction of settlements and disappearance of cultural landscape.

Although the average state of affairs is not so very critical in the Upper Gorenjska region, it should be underlined once more that there are great differences between separate communities. The situation is particularly problematic in some fairly remote settlements, where the number of inhabitants has been falling persistently and where the population's age structure is negative at the same time.

Although some of the social-demographic trends in the Upper Gorenjska region will probably continue in the future as well, they can be to a great extent influenced by the separate municipalities themselves or even by the region as a whole. With a suitable demographic and investment policy (as of significant part of the municipalities' integral development strategies), the negative social-demographic trends could be stopped or mitigated at least. But it is up to the municipalities' priorities, whether they will tend towards a more uniform spatial and regional development of the entire region, or whether they will stipulate preferential areas that will be eventually given more stimulation and will, as such, develop more rapidly in the years to come.

7 VIRI REFERENCES

- Centralni register prebivalstva, stanje 31. 3. 2002.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije.
- JAKOŠ, A. / KLADNIK, D. / PERKO, D., 1998. Starostna sestava. Geografski atlas Slovenije.- Ljubljana, DZS, s. 148-151.
- Metodološka pojasnila Popisa prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002. Medmrežje: <http://www.stat.si/popis2002/si/default.htm> (5.11.2004).
- NATEK, M., 1998. Kmečko prebivalstvo. Geografski atlas Slovenije.- Ljubljana, DZS, s. 164-167.
- PELC, S., 1998. Dnevna migracija. Geografski atlas Slovenije.- Ljubljana, DZS, s. 144-145.
- Popis prebivalstva in stanovanj v letu 1971.- Beograd, Zvezni zavod za statistiko.
- Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v SR Sloveniji 1981.- Ljubljana, Zavod SR Slovenije za statistiko.

- Popis prebivalstva, gospodinjstev, stanovanj in kmečkih gospodarstev 1991.- Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za statistiko.
- Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije.
- Popis stanovništva 1961.- Beograd, Savezni zavod za statistiku.
- Prebivalstvo Slovenije 2002. 2004.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije. Medmrežje: http://www.stat.si/pub_rr816-04.asp (16.2.2005).
- REPOLUSK, P., 1998. Izobrazbena sestava. Geografski atlas Slovenije.- Ljubljana, DZS, s. 154-155.
- Statistični letopis Republike Slovenije 1996.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 621 s.
- Statistični letopis Republike Slovenije 1997.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 657 s.
- Statistični letopis Republike Slovenije 1998.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 659 s.
- Statistični letopis Republike Slovenije 1999.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 651 s.
- Statistični letopis Republike Slovenije 2000.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 687 s.
- Statistični letopis Republike Slovenije 2001.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 662 s.
- Statistični letopis Republike Slovenije 2002.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 659 s.
- Statistični letopis Republike Slovenije 2003.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 667 s.
- Statistični register delovno aktivnega prebivalstva, stanje 31.12.2002. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije.
- ŠIFRER, Ž., 1969. Prebivalstvo naselij 1869-1969. Knjiga 1.- Ljubljana. 140 s.
- ŠIFRER, Ž., 1969. Prebivalstvo naselij 1869-1969. Knjiga 2.- Ljubljana. 135 s.
- ŠIRCELJ, M. / KLADNIK, D., 1998. Naravni prirastek. Geografski atlas Slovenije.- Ljubljana, DZS, s. 136-137.